

MINISTERIET
SLOTS- OG KULTURSTYRELSEN

LOVMÆSSIGE RAMMER FOR DE DANSKE BIBLIOTEKERS LÅNESAMARBEJDE

INDHOLD

Indledning	3
Overordnede rammer	4
Hjemmel vedr. betaling mv.....	6
Betaling for særlige serviceydelser	6
Betaling for forbrugsbestemte licensgebyrer	6
Henvisninger.....	7

INDLEDNING

Nærværende dokument Lovmæssige rammer for de danske bibliotekers lånesamarbejde beskriver de overordnede lovmæssige forhold, der vedrører bibliotekernes interurbane lånesamarbejde i Danmark.

Dokumentet tager særligt sigte på alle folkebiblioteker, samt de statslige og statsstøttede biblioteker, der er omfattet af biblioteksloven. Alle disse biblioteker indberetter bestandsoplysninger mv. til fælleskatalogen, der således er det centrale arbejdsredskab i bibliotekernes lånesamarbejde.

De lovmæssige rammer for de danske bibliotekers lånesamarbejde er udarbejdet af Arbejdsgruppe for lånesamarbejde i 2022, efter opdrag fra Bibliotekernes Koordinationsforum. Dokumentet er en del af en opdatering af ”Principper og retningslinjer for lånesamarbejdet i Danmark”, Kulturstyrelsen (2012).

For yderligere information om det nationale lånesamarbejde, herunder arbejdsgruppens Anbefalinger for de danske bibliotekers lånesamarbejde, se Slots- og Kulturstyrelsens hjemmeside.

OVERORDNEDE RAMMER

Formålet med bibliotekernes lånesamarbejde er, at medvirke til at borgere, studerende, forskere mv. via bibliotekerne har adgang til den bredest mulige mængde af videns- og informationsressourcer.

Den primære betjening af borgerne varetages af folkebibliotekerne, mens den primære betjening af forskere og studerende varetages af forsknings, fag- og uddannelsesbibliotekerne.

Grundlaget for det samarbejdende biblioteksvæsen, hvor forsknings, fag- og uddannelsesbibliotekerne understøtter folkebibliotekernes opgavevaretagelse, er fastlagt i biblioteksloven. Det danske bibliotekssystem er baseret på, at alle større statslige biblioteker er en del af det offentlige bibliotekssystem, hvorfra enhver som udgangspunkt har adgang til at låne, hvad enten det sker ved direkte henvendelse eller gennem et andet bibliotek. Herved opnås en smidig og hensigtsmæssig udnyttelse af de samlede ressourcer, som biblioteksvæsenet råder over.

De statslige overbygningsfunktioner i forhold til folkebibliotekerne vedrørende lånesamarbejdet består af centralbibliotekerne og Det Kongelige Biblioteks overcentralforpligtigelse, jf. biblioteksloven.

De lovmæssige rammer for bibliotekernes lånesamarbejde og forpligtelser i den sammenhæng er defineret i Lov om Biblioteksvirksomhed (gældende LBK nr 100 af 30/01/2013) samt i Bekendtgørelse om Biblioteksvirksomhed (gældende BEK nr 103 af 31/01/2013) og er helt overordnet følgende:

- Bibliotekerne deltager i det almindelige lånesamarbejde i henhold til biblioteksloven.
- Folkebibliotekerne har pligt til at søge at fremskaffe obligatoriske¹ materialer, som de ikke selv råder over.
- Centralbibliotekerne virker som overcentral for folkebibliotekerne ved at søge at fremskaffe materiale, i det omfang folkebibliotekerne ikke selv råder over materialet og skal understøtte lånesamarbejdet i øvrigt.
- Det Kongelige Bibliotek varetager en række opgaver i forhold til folkebibliotekerne i forbindelse med lånesamarbejdet. Det gælder låneformidling fra ind- og udland samt supplerende anskaffelse af mere specielt materiale med henblik på udlån til folkebibliotekerne. Endvidere varetager Det Kongelige Bibliotek opgaver, som følger af bibliotekets forpligtigelse vedr. flygtninges og indvandreres særlige behov, samt depotbiblioteksfunktionen.
- Nota er overcentral i forhold til folkebibliotekernes betjening af den gruppe af lånere, der på grund af handicap er ude af stand til eller har vanskeligt ved at læse trykt tekst.

¹ Ved obligatoriske materialer forstås de materialer der er omfattet af Lov om biblioteksvirksomhed § 1 stk. 1.

- Statslige og statsstøttede biblioteker med forpligtigelser i henhold til § 13, stk. 2 og stk. 3 i biblioteksloven (de såkaldte "lovbiblioteker") deltager i det almindelige lånesamarbejde, såfremt opgaven indgår i forudsætningen for bevillingen til biblioteket - og har mindst ét betjeningssted med adgang til udlån af materialer ved personligt fremmøde, samt benyttelse af materialer på stedet.

HJEMMEL VEDR. BETALING MV.

Der findes muligheder for betaling, jf. bibliotekslovens § 20, § 23, § 27 og § 29 og udfoldet i bekendtgørelsens § 9, § 10 og § 11.

Hvis et offentligt tilgængeligt bibliotek (et folkebibliotek eller et lovbibliotek) skal opkræve gebyr hos brugerne for bibliotekets services, skal der være hjemmel her til i lovgivningen. Det bemærkes, at biblioteksloven (§ 20, 27 og 29) tager stilling til, for hvilke typer biblioteksydelser, der kan tages betaling hos brugerne.

Det samme gælder med hensyn til gebyropkrævning mellem folkebiblioteker (jf. bibliotekslovens § 22 om betaling for interurbanlån § 23 om mellemkommunal betaling).

BETALING MELLEML BIBLIOTEKER

De statslige, statsstøttede biblioteker (lovbibliotekerne) omfattet af biblioteksloven og bekendtgørelsen kan ikke tage betaling for lån til folkebibliotekerne. Statslige og statsstøttede biblioteker omfattet af biblioteksloven kan heller ikke tage betaling for lån indbyrdes.

Folkebiblioteker, der ikke har en overbygningsfunktion i forhold til folkebibliotekernes materialeforsyning, kan tage betaling fra en anden kommune for lån, under visse betingelser jf. bekendtgørelsen § 8 og § 9. Dette gebyr kan ikke pålægges brugeren (jf. bibliotekslovens § 22 og § 23 og bekendtgørelsens § 8 og § 9 vedr. Folkebibliotekernes lånesamarbejde og udlån til brugere med bopæl i andre kommuner).

Andre statslige biblioteker end lovbibliotekerne kan tage betaling for indbyrdes lån. Dette gebyr kan ikke pålægges brugeren, såfremt opgaven falder inden for bibliotekets serviceområde. Gebyret fastsættes efter de principper der gælder for statslige institutioner vedrørende indtægtsdækket virksomhed, jf. hertil Finansministeriets budgetvejledning.

BETALING FOR SÆRLIGE SERVICEYDELSER

Bibliotekerne kan tage betaling for særlige serviceydelser, der er knyttet til biblioteksbetjeningen, men som har en mere vidtrækkende karakter end benyttelse på stedet, udlån af materialer og almindelig vejledning, jf. bibliotekslovens § 20 og § 27 for henholdsvis folkebibliotekerne og de statslige samt statsstøttede biblioteker omfattet af biblioteksloven. Betaling for særlige serviceydelser fastsættes for folkebibliotekerne efter bestemmelserne i biblioteksloven, og for de statslige biblioteker efter de principper, der gælder for statslige institutioner vedrørende indtægtsdækket virksomhed.

Fremsendelse til brugere, institutioner, virksomheder m.fl. i andre former end via den nationale kørselsordning (fx med post, kurér e.l.) må betragtes som en særlig serviceydelse.

BETALING FOR FORBRUGS BESTEMTE LICENSGEBYRER

Hvad angår digitale materialer, der er omfattet af licensaftaler, hviler benyttelsen på det aftaleretlige grundlag.

HENVISNINGER

Lov om biblioteksvirksomhed ("biblioteksloven")
(LBK nr 100 af 30/01/2013)
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2013/100>

Bekendtgørelse om biblioteksvirksomhed
<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2013/103>

LISTE OVER LOVBIBLIOTEKER

<https://slks.dk/omraader/kulturinstitutioner/biblioteker/fakta-om-biblioteker/bibliotekstyper/forskningsbiblioteker/statslige-lovbiblioteker>

